

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 60/03-57

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Daniela Švábyho na verejnom zasadnutí 6. októbra 2003 prerokoval prijatú sťažnosť I. R., bytom T., zastúpenej advokátom JUDr. J. M., Advokátska kancelária, K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 198/95 a 27. októbra 2003 takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 198/95 p o r u š i l právo I. R. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 198/95 p r i k a z u j e konať tak, aby vec bola čo narychlejšie prejednaná a rozhodnutá.

3. I. R. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 10 000 Sk (slovom desaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Trnava povinný jej vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky u k l a d á zaplatiť trovy právneho zastúpenia I. R. v sume 13 200 Sk (slovom trinásťtisícdivesto slovenských korún) advokátovi JUDr. J. M., Advokátska kancelária, K., na účet vedený v Slovenskej sporiteľni, a. s., pobočke Košice.

5. Okresný súd Trnava j e p o v i n n ý uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 13 200 Sk (slovom trinásťtisícdivesto slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky vedený v Národnej banke Slovenska, pobočke Košice, do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. decembra 2002 doručená sťažnosť (doplnená podaniami zo 4. januára 2003, 10. februára 2003, 25. marca 2003, 21. mája 2003 a 30. mája 2003) I. R., bytom T., (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. J. M., Advokátska kancelária, K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej aj „okresný súd“) v konaní o jej veci (o zaplatenie 2 710 Sk s príslušenstvom za odber vody) vedenom pod sp. zn. 12 C 198/95.

Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 60/03-17 z 12. marca 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť na konanie.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala, aby ústavný súd okrem vyslovenia porušenia označeného základného práva prikázal okresnému súdu v predmetnej veci konať bez zbytočných prieťahov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie vo výške dvoch miliónov Sk a napokon priznal jej náhradu trov právneho zastúpenia, ktoré vyčíslila v sume 17 692 Sk.

V rámci prípravy ústneho pojednávania sa na základe žiadosti ústavného súdu k opodstatnenosti prijatej sťažnosti (ďalej len „sťažnosť“) vyjadrili obaja účastníci konania: Okresný súd Trnava, zastúpený jeho predsedníčkou, vyjadrením sp. zn. Spr. 694/03 z 18. júna 2003 a sťažovateľka, zastúpená svojím právnym zástupcom, stanoviskom z 26. júna 2003.

Okresný súd vo vyjadrení k opodstatnenosti sťažnosti vykonal chronológiu svojich úkonov v konaní a k predmetu sťažnosti uviedol, že: „... Problémy vo veci vznikli v období od septembra 1999, po vrátení spisu z Krajského súdu v Trnave, ktorý rozhodoval o vznesenej námietke zaujatosti a to v súvislosti s opakovaním doručenia písomnosti súdu, uznesenia odvolacieho súdu odporcovi, keď súd všetkými dostupnými spôsobmi zisťoval pobyt odporcu.“

K tomuto obdobiu (po septembri 1999) okresný súd bližšie uviedol: „... Spisový materiál sa vrátil z Krajského súdu v Trnave dňa 8. 9. 1999 s uznesením, že Mgr. P.nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci. Táto sudkyňa prestala pracovať na tunajšom súde dňom 30. 9. 1999. Vzhľadom na personálne obsadenie tunajšieho súdu bola vec spolu s ďalšími 434 vecami po sudkyni Mgr. P. pridelená sudkyni JUDr. D. M., ktorá bola zvolená za sudkyňu dňa 19. mája 2000, začala vo veci konať, dala doručiť uznesenie odvolacieho súdu účastníkom, odporcovi cestou polície.

Vzhľadom na veľkú zaťaženosť sudcov tunajšieho súdu bola predmetná vec Opatrením predsedníčky súdu zo dňa 30. októbra 2000 prikázaná na ďalšie konanie sudkyni

Mgr. R. G. a ďalším Opatrením predsedníčky súdu zo dňa 1. augusta 2001 bola veci pridelená pod č. Spr 764/01 na konanie sudkyňi Mgr. B. M. ...“

„... Sudkyňa Mgr. M. po naštudovaní predmetnej veci, ktorá prevzala v zmysle opatrenia predsedníčky súdu aj ďalšie reštančné veci z odd. 15 C, zopakovala dňa 14. novembra 2002 dotaz na Mestský úrad Trnava v súvislosti s trvalým bydliskom a prechodným pobytom odporcu B. R. a určila úpravou zo dňa 8. októbra 2002 termín pojednávania na deň 13. novembra 2002. Odporca sa nedostavil, doručenie predvolania nemal vykázané. Pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom pátrania po pobyte odporcu. Mestský úrad v Trnave, Register obyvateľov SR Banská Bystrica oznámili súdu, že odporca má uvedené stále trvalé bydlisko v T., kde sa však zdržiava, nebolo im známe. Dňa 2. decembra 2002 Mestský úrad Brezno oznámil súdu, že B. R. je prechodne prihlásený k pobytu v B., a to do 10. septembra 2007. Následne predmetný spisový materiál bol dňa 14. februára 2003 predložený ústavnému súdu v zmysle žiadosti zo dňa 28. januára 2003. Spisový materiál bol vrátený súdu 13. marca 2003.“

V závere svojho vyjadrenia okresný súd konštatoval, že „... Vzhľadom na obsah sťažnosti I. R. vo veci 12 C 198/95, ktorá je predmetom konania Vášho súdu, prieťahy v konaní nastali v dôsledku dlhotrvajúceho pátrania po pobyte odporcu, ktorému súd nemohol doručiť písomnosti v predmetnej veci do vlastných rúk, odporca nepreberal predvolania na pojednávania, ktoré museli byť viackrát z uvedeného dôvodu odročené“.

Právny zástupca sťažovateľky vo svojom stanovisku navrhol ústavnému súdu, aby „námiety odporcu zo dňa 19. júna 2003 vo vyššie označenej právnej veci pominul ako neopodstatnené“. Poukázal na judikatúru ústavného súdu vo veciach týkajúcich sa práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 48/96). K tvrdeniam predsedníčky okresného súdu uviedol, že sa týkajú personálnych a organizačných problémov súdu, ktoré nemajú priamu súvislosť ani nadväznosť na prejednávajúcu vec, a konštatoval, že aj napriek tvrdeniam predsedníčky okresného súdu ... o objektívnych prekážkach žiaden súdny spor, ani v prípade jeho obtiažnosti, nemá trvať

vyše 8 rokov“. Súčasne oznámil, že sťažovateľka „... chce sa osobne zúčastniť pojednávania v tejto veci pred Ústavným súdom ...“, o čo ho písomne požiadala listom z 21. mája 2003.

Vzhľadom na vyššie uvedenú požiadavku sťažovateľky ústavný súd prerokoval v zmysle § 30 ods. 1 zákona o ústavnom súde jej sťažnosť na ústnom pojednávaní konanom 6. októbra 2003. Na tomto pojednávaní sa zúčastnil právny zástupca sťažovateľky. Predsedníčka okresného súdu svoju neúčast' na ústnom pojednávaní písomne ospravedlnila. Právny zástupca zotrval na obsahu sťažnosti a žiadal rozhodnúť v zmysle pôvodného návrhu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Sťažovateľka podala 20. novembra 1995 na okresnom súde žalobu proti B. R. z T. (ďalej len „žalovaný“) na zaplatenie 2 710 Sk s príslušenstvom (za odber vody od 27. mája 1993 do 17. novembra 1995).

Sťažovateľka 4. decembra 1995 oznámila okresnému súdu, že žalovaný jej uhradil 1 395 Sk, preto znižuje žalovanú sumu na 1 315 Sk.

Na pojednávaní konanom 30. januára 1996 boli účastníci vypočutí k predmetu sporu. Pojednávanie bolo odročené za účelom predloženia dokladov o spotrebe vody a vypočutia zástupcu Západoslovenských vodovodov a kanalizácií (ďalej len „ZVaK“).

Na pojednávaní konanom 27. februára 1996 bol vypočutý zástupca ZVaK. Pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom vykonania odpočtu vodomeroz zástupcom ZVaK.

Na pojednávani konanom 26. marca 1996 boli vypočutí účastníci k spotrebe vody a zástupca ZVaK k výsledkom merania spotreby vody pridruženým vodomermom. Pojednávanie bolo odročené za účelom vypočutia ďalšieho svedka (manželky žalovaného).

Pojednávanie konané 19. apríla 1996 bolo pre neprítomnosť svedkyne odročené.

Podľa úradného záznamu z 2. mája 1996 bola svedkyňa vypočutá k predmetu sporu.

Na pojednávani konanom 14. mája 1996 bol oboznámený záznam o vypočutí svedkyne. Pojednávanie bolo odročené za účelom vypočutia tejto svedkyne dožiadaným súdom (dožiadanie Okresného súdu Banská Bystrica 15. mája 1996, urgované 6. septembra 1996).

Na pojednávani konanom 15. novembra 1996 boli účastníci opätovne vypočutí k predmetu sporu. Pojednávanie bolo odročené za účelom predvolania a vypočutia zástupcu ZVaK.

Na pojednávani konanom 17. decembra 1996 bol vypočutý zástupca ZVaK, ktorému bolo uložené predložiť na budúce pojednávanie odpočtovú kartu spotreby vody žalovaného. Sťažovateľka žiadala zaplatiť 1 329 Sk za spotrebovanú vodu s úrokom 22% od 20. novembra 1995 a cestovné na výsluch do Banskej Bystrice v sume 5 553 Sk.

V mesiaci apríl 1997 bola vec sp. zn. 12 C 198/95 postupne pridelená štyrom sudkyňiam (3 namietali svoju predpojatosť). Dňa 28. apríla 1997 prevzala posledná z nich (Mgr. P.) súdny spis. V uvedený deň urgovala ZvaK na predloženie požadovaných odpočtov.

Dňa 21. júla 1997 okresný súd poslal účastníkom konania odpočty spotreby vody na vyjadrenie (sťažovateľka sa vyjadrila stanoviskom 1. augusta 1997, žalovanému nebola požiadavka okresného súdu doručená, tento neodpovedal ani na urgenciu z 30. októbra 1997 a ďalšia zásielka bola poštou vrátená 4. novembra 1997 ako nedoručená).

Pojednávanie konané 1. decembra 1997 bolo pre neprítomnosť žalovaného (neprevzal predvolanie) odročené s tým, že žalovaný bude pod hrozbou pokuty predvolaný cestou Obvodného oddelenia Policajného zboru Trnava a Obvodného oddelenia Policajného zboru Brezno (policajné orgány okresnému súdu oznámili, že žalovaný sa na označených adresách nezdržuje).

Pojednávanie konané 7. januára 1999 bolo pre neprítomnosť žalovaného odročené.

Centrálne evidencie pobytu obyvateľov v Banskej Bystrici (ďalej len „CEPO“) 8. februára 1999 oznámila okresnému súdu trvalú adresu žalovaného (T.).

Na pojednávaní konanom 25. mája 1999 (za účasti právneho zástupcu sťažovateľky a žalovaného) bola pripustená zmena petitu žaloby (istina 1 329 Sk a 22% úrok z 2 710 Sk za obdobie od 20. novembra 1995 do zaplatenia). Žalovaný namietal predpojatosť sudkyne. Pojednávanie bolo odročené na rozhodnutie o vznesenej námietke (spis bol predložený Krajskému súdu v Banskej Bystrici 1. júna 1999).

Sťažovateľka 25. mája 1999 žiadala uhradiť cestovné za cesty do Banskej Bystrice v dňoch 10. júna 1996 a 25. septembra 1996 spolu 3 929,40 Sk.)

Žalovaný 27. mája 1999 oznámil okresnému súdu, že uhradil sťažovateľke žalovanú sumu 1 329 Sk.

Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením č. k. 3 Nc 29/99-79 z 29. júla 1999 vyslovil, že zákonná sudkyňa nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania o predmetnej veci. Spis bol vrátený okresnému súdu 8. septembra 1999.

Okresný súd 1. februára 2000 zaslal predmetné uznesenie účastníkom (doručenie žalovanému bolo neúspešné).

Okresný súd požiadal 9. marca 2000 Obvodné oddelenie Policajného zboru Trnava o doručenie uznesenia žalovanému (na adresu T.).

Podľa pokynu pre súdnu kanceláriu (z 5. apríla 2000) okresný súd opätovne zaslal uznesenie žalovanému 11. augusta 2000 na adresu T.

Úradným záznamom z 5. októbra 2000 bolo konštatované nevrátenie doručky ani zásielky (zásielka vrátená 15. novembra 2000).

Dňa 30. októbra 2000 bola vec pridelená inej zákonnej sudkyni.

Okresný súd 5. decembra 2000 opätovne žiadal Obvodné oddelenie Policajného zboru Trnava o doručenie uznesenia Krajského súdu v Banskej Bystrici žalovanému a požiadal Mestský úrad Trnava o oznámenie adresy trvalého pobytu žalovaného.

Mestský úrad Trnava 29. decembra 2000 oznámil, že žalovaný je prihlásený na trvalý pobyt v T.

Obvodné oddelenie Policajného zboru Trnava 2. januára 2001 oznámilo, že na udanej adrese (č. 81) je pohostinstvo a v evidencii obyvateľstva zistili 2 osoby s rovnakým menom, preto zásielku nemohli doručiť.

Okresný súd opätovne 26. marca 2001 požiadal Obvodné oddelenie Policajného zboru Trnava o doručenie uznesenia Krajského súdu v Banskej Bystrici žalovanému, a to na adresu v T.

Obvodné oddelenie Policajného zboru Trnava 26. apríla 2001 oznámilo okresnému súdu, že žalovaný podľa oznámenia jeho susedov býva na danej adrese, no keďže ani na opakované zvonenia a klopania nereagoval, zásielku mu nebolo možné doručiť.

Opatrením predsedu okresného súdu z 1. augusta 2001 bola vec sp. zn. 12 C 198/95 pridelená inej zákonnej sudkyňi, ktorá podľa úradného záznamu 6. septembra 2001 prevzala súdny spis.

Pojednávanie konané 13. novembra 2002 bolo pre neprítomnosť žalovaného odročené s tým, že okresný súd opätovne bude zisťovať adresu bydliska žalovaného na Mestskom úrade Brezno, Mestskom úrade Trnava a prostredníctvom CEPO.

Sťažovateľka 13. novembra 2002 oznámila okresnému súdu, že žalovaný jej 27. mája 1999 zaplatil zvyšnú sumu istiny, teda žalobný návrh čo do základu „je uspokojený“. Sťažovateľka žiadala vydať rozsudok zaväzujúci žalovaného zaplatiť 22% z istiny 1 315 Sk za obdobie od 20. novembra 1995 do 28. mája 1999, súdny poplatok 2 000 Sk, cestovné trovy do Banskej Bystrice (10. júna 1996, 2. júla 1996, 25. septembra 1996) v sume 3 929,40 Sk.

Mestský úrad Trnava 25. novembra 2002 oznámil adresu trvalého bydliska žalovaného (T.), CEPO ju oznámila 26. novembra 2002 (T. a prechodný pobyt v B.), Mestský úrad Brezno oznámil 2. decembra 2002 adresu prechodného pobytu v B.

Z listu predsedníčky okresného súdu z 1. októbra 2003, ktorým ospravedlnila svoju neúčast' na ústnom pojednávaní, vyplýva, že v predmetnej veci sa uskutočnilo pojednávanie 27. júna 2003, na ktorom boli vypočutí účastníci konania. Sťažovateľka uviedla, že odporca uhradil istinu 27. mája 1999, ale nezaplatil úroky z tejto istiny. Pojednávanie bolo odročené na neurčito s tým, aby sťažovateľka v lehote siedmich dní oznámila výšku trov, ktoré žiada priznať a aby uviedla číslo konania „prvej žaloby o vodu“. Sťažovateľka 4. júla 2003 zaslala súdu vyjadrenie, že na trovách konania si uplatňuje 400 Sk, na úrokoch 965,70 Sk a na cestovnom 3 929,40 Sk. Podľa vyjadrenia predsedníčky okresného súdu v súčasnej dobe sudkyňa urguje sťažovateľku o „podanie správy ohľadne čísla konania ohľadne platenia poplatkov za vodu. Spis je u sudkyne na určení termínu pojednávania a rozhodnutia vo veci“.

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa odseku 2 citovaného článku ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa odseku 3 citovaného článku ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.“

2. V petite svojej sťažnosti sťažovateľka žiadala vyslovenie porušenia vyššie označeného základného práva, prikázanie okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 2 000 000 Sk a náhrady trov jej právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

Okresný súd vo svojom vyššie citovanom vyjadrení uznal sťažnosť sťažovateľky za dôvodnú „v období od septembra 1999 ... v dôsledku dlhotrvajúceho pátrania po pobyte odporcu ...“.

Sťažovateľka v stanovisku k vyjadreniu okresného súdu vyslovila názor, že „... aj napriek tvrdeniam ... okresného súdu ... o objektívnych prekážkach, žiaden súdny spor ... nemá trvať vyše 8 rokov“. Z tohto dôvodu navrhla jej sťažnosti vyhovieť.

Sťažovateľka podala opakovane sťažnosti na prietahy v konaní v zmysle príslušných ustanovení zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov, no tieto nevedli k náprave.

3. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu. Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

3.1. Predmetom konanie pred okresným súdom je návrh sťažovateľky na zaplatenie konkrétnej (v priebehu konania menenej) finančnej čiastky za odber vody. Ústavný súd zo skutočností uvádzaných okresným súdom ani z obsahu spisu nezistil žiadnu takú okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver takej zložitosti posudzovanej veci, ktorá by mohla negatívne ovplyvniť jej doterajší priebeh konania, najmä s ohľadom na skutočnosť, že v priebehu konania došlo k zaplateniu žalovanej čiastky zo strany žalovaného a v súčasnosti (od 27. mája 1999) prebieha konanie len ohľadom zaplatenia úrokov z istiny a náhrady trov konania.

3.2. Správanie účastníka je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd zistil, že sťažovateľka sa zúčastňovala na nariadených pojednávaniach, reagovala na výzvy súdu

a viackrát sa osobne zaujímal o stav konania. Ústavný súd však na ťarchu sťažovateľky pripísal, že po tom ako jej bol žalovaným uhradený aj zvyšok žalovanej sumy (27. mája 1999), oznámila túto skutočnosť súdu a zároveň upravila v tomto smere petit svojho návrhu až 13. novembra 2002.

3.3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že konanie v predmetnej veci, ktoré sa začalo 20. novembra 1995, nie je ani po takmer po ôsmich rokoch doteraz skončené, pričom medzi účastníkmi konania je vzájomná faktická zhoda ohľadne existencie a výšky peňažného základu sporu (žalovaný uhradil sťažovateľke dlh v priebehu konania v dvoch splátkach: 1 395 Sk a 1 329 Sk, o čom bol okresný súd informovaný sťažovateľkou 4. decembra 1995 a žalovaným 27. mája 1999), na ktorú mal okresný súd pri prejednávaní predmetnej veci predovšetkým prihliadať.

Ústavný súd dospel k záveru, že postup okresného súdu po zistení, že žalovaná suma bola v podstate uspokojená (prvýkrát sa o tom okresný súd dozvedel z oznámenia žalovaného 27. mája 1999), nesmeroval k rozhodnutiu vo veci samej a bol teda v zmysle už vyššie uvedeného konaním, ktoré nevykazovalo znaky plynulého a efektívneho konania, teda bol konaním, ktorým došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na konanie bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Okresnému súdu však za jeho postup v časti tohto konania, v ktorom musel zisťovať pobyt žalovaného, nemožno nič podstatné vytknúť, najmä mu nemožno vyčítať nedostatočné úsilie o zistenie pobytu žalovaného. Na súd totiž nemožno prenášať zodpovednosť za prekážky v plynulosti konania (ako je napríklad neznámy pobyt žalovaného účastníka konania), t. j. za to, čo patrí medzi procesné povinnosti predovšetkým účastníka konania, ktorý sa na súd s príslušným návrhom na rozhodnutie súdu obrátil. Vôbec prvý prietah spôsobený okresným súdom v konaní možno vidieť v období od 1. decembra 1997, keď bolo odročené pojednávanie pre neprítomnosť žalovaného do ďalšieho pojednávania konaného 7. januára 1999, keď bol

okresný súd vyše trinásť mesiacov nečinný. Ďalší priesťah možno vidieť v období od 6. septembra 2001, keď podľa úradného záznamu prevzala súdny spis nová zákonná sudkyňa do ďalšieho pojednávania konaného 13. novembra 2002, keď bol okresný súd vyše štrnásť mesiacov nečinný.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu právo zaručené podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sa môže realizovať len prostredníctvom takého konania (činnosti) súdov, ktoré smeruje k odstráneniu právnej neistoty, kvôli ktorej sa občan obrátil na orgán súdnej moci. K zbytočným priesťahom v súdnom konaní môže dôjsť nielen samotným nekonaním príslušného súdu, ale aj takou činnosťou súdu, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníka súdneho konania, teda k právoplatnému rozhodnutiu vo veci, s ktorou sa obrátil na súd. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné súdy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. II. ÚS 64/99, I. ÚS 98/99, I. ÚS 10/98).

Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd vyslovil, že okresný súd v predmetnom konaní porušil právo sťažovateľky, aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných priesťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené v bode 1 výrokovej časti tohto rozhodnutia.

4. Vzhľadom na doterajší priebeh konania v predmetnej veci a skutočnosť, že ani po uplynutí takmer ôsmich rokov od podania žaloby okresný súd ešte meritórne nerozhodol, považoval ústavný súd za potrebné v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázať okresnému súdu konať v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku upravujúcimi priebeh konania tak, aby nedochádzalo k porušovaniu práva garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'učinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného ustanovenia ak ústavný

súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala z dôvodu, že „ochrana práv nebola rýchla“, že „pretrváva stav právnej neistoty už 8 rokov“, priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške dvoch milióny Sk.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy primerané finančné zadosťučinenie, ktoré je peňažnou protihodnotou utrpenej nemajetkovej ujmy (napr. I. ÚS 15/02). Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd z ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde, zároveň konštatoval, že požadovaná suma primeraného finančného zadosťučinenia je v zrejmom nepomere s atribútom „primeranosti“ tohto finančného zadosťučinenia, a s prihliadnutím na všetky okolnosti zakladajúce porušenie označeného práva (pozri body 3.2. a 3.3. tejto časti nálezu), ako aj na skutočnosť, že právna neistota, na ktorú sa sťažovateľka odvoláva, sa týka už len úrokov z istiny a náhrady trov konania, uznal podľa zásad spravodlivosti za odôvodnené priznať sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie vo výške 10 000 Sk.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právny zástupca sťažovateľky si uplatnil náhradu trov právneho zastúpenia sťažovateľky v konaní pred ústavným súdom, ktoré vyčíslil tarifnou odmenou podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, ktoré si vyžadovalo štyri úkony (1. prevzatie a príprava zastupovania, 2. spísanie sťažnosti a 3. spísanie stanoviska k vyjadreniu okresného súdu, 4. účasť na ústnom pojednávaní pred ústavným súdom). Všetky štyri úkony boli vykonané v roku 2003, patrí za ne odmena po 4 270 Sk, tri paušálne náhrady po 128 Sk, spolu 17 592 Sk.

Ústavný súd uznal odmenu za tri úkony právnej pomoci, a to prevzatie a prípravu zastúpenia, spísanie sťažnosti, spísanie stanoviska k vyjadreniu okresného súdu. Odmenu za účasť právneho zástupcu sťažovateľky na ústnom pojednávaní konanom 6. októbra 2003 ústavný súd nepriznal, pretože na ňom neboli prednesené žiadne nové skutočnosti (doteraz ústavnému súdu neznáme), ktoré by prispeli k ďalšiemu objasneniu veci a ústavný súd rozhodol len na základe predložených mu (písomných) listinných dôkazov, t. j. sťažnosti a k nej pripojených písomností, vyjadrení účastníkov konania a obsahu predmetného súdneho spisu. Podľa takto určených kritérií sú trovy právneho zastúpenia za tri úkony právnej pomoci vo výške 13 200 Sk (za jeden úkon 4 270 Sk a režijný paušál 128 Sk).

Ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je odôvodnená aplikácia ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, že požadovaná náhrada trov právneho zastúpenia zodpovedá platným právnym predpisom, a preto priznal ustanovenému právnenému zástupcovi sťažovateľky odmenu vo výške 13 200 Sk.

Keďže ústavný súd po splnení podmienok ustanovil sťažovateľke právneho zástupcu na jej zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, uložil Kancelárii ústavného súdu uhradiť ustanovenému právnenému zástupcovi trovy právneho zastúpenia.

Podľa ustanovenia § 31a zákona o ústavnom súde sa na konanie pred ústavným súdom použijú primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Podľa § 148 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku štát má podľa výsledkov konania proti účastníkom právo na náhradu trov konania, ktoré platil, pokiaľ u nich nie sú predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov. Vzhľadom na uvedené ústavný súd zároveň uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia na účet ústavného súdu do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

Vyhlásené v Košiciach 27. októbra 2003